

Prediking over 2 Kon. 2,22: "En tot op de dag van vandaag is het water zuiver" |

Thema: Geloof en ongeloof

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Het is een pittig verhaal dat we vanmorgen gelezen hebben. Eerst een zegen, en dan een vloek. Eerst het leven, en dan de dood. Of, in meer religieuze termen samengevat: het geloof wordt beloond en het ongeloof bestraft. Omdat de Here God niet met zich laat sullen. Omdat de Here God zich niet laat beledigen. Zoiets moet worden ontmoedigd. En dat kan alleen maar door het vonnis van de dood. Zoals een vriendin van ons zegt, wanneer iemand die niet helemaal aardig is iets onprettigs overkomt: *God straft direct en onverbidlijk*. Zou het echt? Dat God de mens direct straft na een overtreding? Je kunt je afvragen waarom de aarde dan nog bevolkt is met mensen. En het miskent ook de aard van God, zoals we die in de Bijbel terug kunnen vinden. Toch onze enige bron van kennis op dat terrein.

Toch is hier wel degelijk sprake van een tegenstelling. Die tussen geloof en ongeloof. Die tussen vertrouwen en wantrouwen. In het Hebreeuws niet voor niets dezelfde woordstam. Omdat geloof berust op vertrouwen. Zoals Paulus dat zegt: *het geloof is de zekerheid van de dingen die je niet ziet*. In onze tijd een probleem van jewelste. Omdat we vooral alles geloven wat we zien. Heel veel mensen doen dat. Ook wanneer dat door Kunstmatige Intelligentie is gefabriceerd. En het dus niet echt is. Terwijl de dingen die groter zijn vaak worden ontkend. Of genegeerd. Of verdoezeld. En zo is ons water vervuild, en onze grond. Zo is onze lucht ongezond en ons eten vergeven van microplastics en Pfas. Door gebrek aan rentmeesterschap tasten wij onze leefomgeving aan. En zo staat ook onze toekomst op het spel.

Dat was in Jericho ook zo. Ook daar stond de toekomst op het spel. De geschiedenis van die stad kennen we wel. Nadat Jozua met het Hebreeuwse volk door de Jordaan was getrokken weigerde het zijn poorten te openen. Ze waren bang voor die God van Israël, maar dachten achter de muren veilig te zijn. Toch vielen die muren. En nu mochten ze nooit meer herbouwd worden. Jozua vervloekte wie dat zou doen. Die zou zijn zonen verliezen. Toch werd er herbouwd. In de tijd van koning Achab. *Chiël uit Bethel herbouwde de muren ten koste van zijn zoon Abiram en hij vestigde de poorten ten koste van zijn zoon Segub* (1 Kon. 16,34). Zo werd een profetie vervuld.

Het is te gemakkelijk om te doen alsof de vloek van Jozua een toverspreuk was. Waardoor de bouwer getroffen werd, al was dat jaren later. Alsof God zonder bedenken de vervloekingen van zijn aardse dienaren uitvoert. En kinderen van een heiden doot. Dan moet je een wel heel verwrongen beeld hebben van wat en wie de Here God is. Want het is dezelfde God die zich door Abraham laat bepraten, die Ninevé spaart, die Kaïn beschermt. Het is dezelfde God die, na het offer van Noach, beloofde de mensheid nooit meer uit te roeien. En waarom zou de Here God trouwens aan het lijntje van zijn aardse dienaren moeten lopen? Dient de Here niet barmhartiger te zijn dan wijzelf?

Het is, in die dagen, een heidense gewoonte om een mensen- of kindoffers te brengen bij het bouwen van de stadsmuren. Ze worden begraven onder het eerste fundament, en later nog een keer onder de stadspoort. Zo worden de goden gunstig gestemd om de stad te bewaren. In de tijd van Achab werd de Baäl aanbeden. De god die kindoffers opeist. De bouw buiten de Here om, daar rust geen zegen op. En dat beseffen de inwoners wanneer ze geconfronteerd worden met slecht water. Er zijn veel misgeboorten. En kinderen die wel geboren worden leven vaak kort. De dood heerst er, en die brengt ook weer de dood teweeg. Soms is er een opflikking van hoop na een geboorte. Maar die hoop sterft samen met het kind. Steeds opnieuw. Het is het sarcasme van het kwaad. Om hoop te geven en die dan grijnzend weg te slaan.

De stad is gedoemd. Zowel mens als dier dreigt uit te sterven. De stad ligt er prachtig bij, maar dat is slechts schijn. Want de dood is overal. En de wanhoop dus ook. En nood leert bidden. Die volkswijsheid is niet zonder grond. Wie zich geen raad meer weet en van een mens niets meer verwachten kan, die herinnert zich God weer. Dat is geen schande. God is niet beledigd dat je al die tijd niet naar Hem getaald hebt. Hij is verheugd over ieder schaap dat terug wil naar de kudde. En zo komt, precies op dat moment, Elisa langs. *Man Gods*, zeggen ze, *wilt u ons helpen?* Want wij zijn ten einde raad.

En wat zegt Elisa? Zegt hij: eigen schuld, dikke bult, dan had je maar niet moeten zondigen. Zegt hij: jullie zijn heidenen, meld je maar bij je eigen god? Het is wat wij dag aan dag doen. Mensen onder de neus wrijven wat ze in het verleden hebben gedaan. Steeds opnieuw excuses eisen. Mensen eeuwig uitsluiten. Geen baan en geen werk meer? Dan had je maar geen grenzen moeten overschrijden. Je mag nooit meer presenteren. Je mag nooit meer optreden. We willen jou niet in de regering. Jouw muziek mag nooit meer gedraaid worden. En wanneer iemand zijn straf heeft uitgezeten dan vinden we nog dat hij niet naar de Spelen mag. Maar dat doet Elisa dus niet. Hij komt niet om te oordelen, maar om het leven te herstellen. Het leven met God.

En dus vraagt Elisa om een nieuwe schaal met daarin wat zout. Dat is heel symbolisch. God doet niet aan oplapwerk. Hij knapt niet de oude mens een beetje op. Nee, Hij schept een hele nieuwe mens in ons wanneer wij tot geloof komen. Daarom moet het een nieuwe schaal zijn. Nog nooit eerder gebruikt. Volkomen rein. En daarin wat zout. Ook symbolisch. Want zout reinigt, geeft smaak, verhindert bederf. En dat is precies wat nodig is. De bron van verderf, van wansmaak, van vuiligheid, kan alleen met zout gereinigd worden. Het is het geloof van Elisa dat het waarmaakt. Het is het geloof van Jericho dat het waarmaakt. Wanneer een snufje zout in de bron geworpen wordt is het kwaad zijn macht kwijt.

De abnormale sterfte is voorbij. De weilanden staan weer vol sappig gras. De dieren geven weer wol, en melk, en vlees. Het water is weer levend geworden. Tot de dag van vandaag, zegt de Bijbel. De bevolking zal de Here God gedankt hebben. Want wie God om uitredding vraagt heeft veel om dankbaar voor te zijn. Hij is de Gever van alle leven. Hij is de Schenker van het water dat leven geeft. Uit genade, om niet.

Elisa gaat verder. Te voet. Hij gaat van Jericho naar Bethel. In feite maakt hij de reis van Elia nu in omgekeerde richting. Maar hij is nog steeds in het land van de Baälpriesters. In het Israëel van de 10 stammen. En in Bethel staan 2 grote tempels voor de Baäl. Met grote gouden stierkalveren. Dat was een eis van Jezebel. Deze prinses van Tyrus en Sidon vond dat haar religie nu ook in Israëel thuishoorde. Naast de dienst aan de God van Abraham, Izaäk en Jacob natuurlijk. En Achab gaf toe. En de religie van Jezebel werd belangrijker, en belangrijker. Er kwamen gewijde palen voor de godin Asjera. En de dienst aan Baäl werd verplicht, op straffe van de dood. En de dienst aan de levende God raakte sterk in de verdrukking. Wanneer we de Bijbel lezen kunnen we niet anders dan vaststellen dat de geschiedenis zich herhaalt. Ook in onze tijd. Want het begint altijd met het vragen van respect en een plaats in de gemeenschap.

Dat is de achtergrond van het stadje wanneer Elisa daar langstrekt. Het is een poel van heidendom, van ongelooft, van barbarij. Om de God van Israëel wordt gelachen. Die doet er helemaal niet meer toe. Ook dat zien we in onze tijd gebeuren. Godslastering is al een tijd geleden uit het Wetboek gehaald. En terecht, denk ik. Want het is altijd het grondpersoneel dat denkt voor de Here God te moeten opkomen. En het is datzelfde grondpersoneel dat in

haar oordeel onbarmhartig kan zijn. Maar lasteren en beledigd zijn, dat zijn bij uitstek aardse gevoeligheden. Daar staat de Here God ver boven. Hoe kun je nu beledigd worden door je kind? Door een kruipende kleuter?

En is God niet veel meer dan een menselijke vader? Heeft Hij ons mensen niet lief? Heeft Hij ons niet geschapen om lief te hebben en door ons bemind te worden? Dat lijken we wel eens te vergeten wanneer we lezen dat hier 42 kinderen worden verslonden. Omdat Elisa zich beledigd voelt en de kinderen vervloekt. In de Naam van de Heer. Het staat er uitdrukkelijk bij. En gelijk daarna komen die berinnen. Het geeft ongelovigen een stok om de hond van het geloof te slaan. In zo'n God wil je toch niet geloven? Een bruto die arme kindertjes laat sterven, omdat ze een dominee beledigd hebben. Die neem je toch niet serieus? Mensen als Cliteur hameren altijd op dit soort aambeelden.

En eerlijk is waar, in de gereformeerde traditie hebben we dat ook gedaan. Met veel genoeg hebben heel wat dominees de gemeente voorgehouden dat het beledigen van Gods dienaren zwaar gestraft wordt. Lees maar het verhaal van de berinnen. Het heeft natuurlijk te maken met de menselijke neiging om vooral zichzelf serieus te nemen. Met de menselijke eigenschap om het eigen ik boven de ander te stellen. Want die dominees zitten er net zo ver naast als Cliteur. Het staat ook nergens. In de tekst staat helemaal niet dat de Here God 2 berinnen beschikte om eens even 42 kinderen af te straffen. Dat maken wij er alleen maar van. Omdat in onze logica alles een oorzaak en een gevolg moet hebben. Na de vervloeking uit naam van God komen de berinnen. Dan moet het God zijn die heeft gereageerd.

Maar is dat ook zo? Het heeft ook te maken met de visie op wie God is. Almachtig, Alwetend, Alziend. En zo kan ik nog wel even doorgaan. Niets gaat buiten God om. Dan moet alles wat gebeurt ook volgens zijn wil zijn. Want als God het niet wil, dan gebeurt het ook niet. Dat heet een dogma. Een leerstelling. Maar de vraag is of dat dogma wel terecht is. Want dat God de Almachtige is, dat Hij boven alles en iedereen verheven is, dat is geen vraag. Hij heeft ons geschapen. Hij heeft ons een wereld gegeven om in te leven. God heeft ons lief. Daartoe zijn wij op aarde. En dan zou het kwaad dat wij elke dag om ons heen zien zijn wil zijn?

Het wordt God wel heel vaak verweten. Zowel in het groot als in het klein. Dat we in een wereld leven die narigheid kent. Dat kinderen sterven. Dat er vernietigingskampen waren. Dat mensen van honger creperen. Dat onze geliefde niet te genezen is. En we mogen God daar ook heus op aanspreken. Maar is Hij ook de oorzaak? Ik heb een streng gelovig man gekend, van de gereformeerde gezindte. Hij verloor een jong kind. Zijn reactie was: *de Here heeft gegeven, de Here heeft genomen, de Naam des Heren zij geprezen*. Dat lijkt vroom, maar dat is het niet. Ook hij legt de schuld bij God neer. Maar heeft God dan inderdaad genomen?

Het is de aloude vraag naar de oorsprong van het kwaad. Volgens de gereformeerde opvatting kan niets buiten God om geschieden. Ook het kwaad niet. Maar wanneer God de Algoede is, dan wringt het hier. En het is ook niet waar. Het kwaad wordt wel zichtbaar door God. Zoals alles wat het daglicht niet verdraagt scherp zichtbaar wordt als de zon opgaat. Doordat wij God kennen weten we wat goed is, en dus ook wat kwaad is. Die kennis noemen wij de zondeval. Sindsdien weten we wat het is om buiten God om te leven. Om te doen wat God verdriet doet. Sindsdien weten we dat we zelf keuzes kunnen maken, dat we vrij zijn om buiten God te leven. Omdat God ons niet dwingt, ons niet voorbestemt, maar ons vrij laat.

En dat kunnen we vaak niet aan. Dat kunnen ze in Bethel niet aan. Die kinderen zijn zo opgevoed. Ze hebben leren lachen om de God die bevrijdt. Zoals vandaag de dag een religie

in ons land het verzoenend sterven van Jezus Christus een leugen noemt. Je hebt geen weet van het heil wanneer je omgeving je dat niet leert. En zo de ouden zongen piepen de jongen. ook toen. Die kinderen die jouwend achter de profeet aan lopen zijn trouwens pakweg 12 tot 15 jaar oud. In die streken ook vandaag nog steeds een huwbare leeftijd. En ze zeggen ook niet 'zet 'm op', zoals onze vertaling zegt. Ze roepen dat hij op moet stijgen. Zoals Elia kort daarvoor van de aarde werd weggenomen. Dat hebben ze gehoord. En ze spotten ermee.

Het is als met die spotters aan de voet van het kruis. Ze dagen de Here Jezus uit om zichzelf te bevrijden. Eén van de misdadigers naast Hem doet hetzelfde. Ze hebben geen idee dat het gewoon kan. Dat de engelen Hem van het kruis kunnen bevrijden. Dat Jezus dat ook zelf kan. En dus spotten ze ermee. De Here Jezus vraagt om vergeving, omdat ze niet weten wat ze doen. Elisa is een mens. Hij voelt zich beledigd en vervloekt de kinderen. Maar dat is niet de reden dat er direct 2 berinnen verschijnen die 42 kinderen doden. *Want wat een mens zaait, zal hij ook oogsten. Wie op de akker van zijn vlees zaait, zal uit zijn vlees verderf oogsten,* zegt Paulus (Gal. 6,7-8).

Wie buiten God leeft kent alleen nog maar de aardse troost. Dat is wat ons opvreet. We worden met de dag onverdraagzamer. Op social media kunnen we ongeremd ons gang gaan. En zo stellen we meisjes aan de kaak en versturen we compromitterende foto's rond aan de hele school. Zo treiteren we via diezelfde media. En we filmen wanneer we iemand in elkaar slaan. We bedreigen politici en bestuurders. Met de dood. Als waren we zelf die berinnen. Wat best een mooie uitvinding is verwerd tot een open riool waar het slechtste uit de mens naar boven komt. Het leidt steeds vaker tot openlijke geweldpleging. *De woorden van een lasteraar zijn als lekkernijen die makkelijk in de maag verdwijnen,* lezen we in Spreuken.

Dat is wat die kinderen doodt. Daarom zijn het er 42. In de Bijbel hebben getallen altijd een betekenis. Het getal 42 staat voor het verzet van de mens tegen God. Voor de Antichrist. En dan lijkt het over. Maar dat is het niet. Want het doet God verdriet wanneer mensen verloren dreigen te gaan. En zo kwam Hij later tot ons in de gestalte van een mens, om voor eens en altijd de weg te openen en open te houden. De weg tot Zijn hart.

AMEN